

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 12696/2022
06.10.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Весне Станковић и Бранке Дражић, чланова већа, у парници тужиље - противтужене АА из ..., чији је пуномоћник Предраг Басарић, адвокат из ..., против туженог - противтужиоца ББ из ..., чији је пуномоћник Марија Китаровић, адвокат из ..., ради развода брака и вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиље - противтужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 429/21 од 04.04.2022. године, у седници одржаној 06.10.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужиље - противтужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 429/21 од 04.04.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог – противтужиоца за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П2 286/19 од 01.06.2021. године, првим ставом изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиље – противтужене и заједничко дете мал. ВВ, поверен мајци АА, која ће самостално вршити родитељско право, а као пребивалиште детета одређена је адреса мајке. Другим ставом изреке, обавезан је тужени – противтужилац да на име свог доприноса за издржавање мал. ВВ, месечно плаћа износ од 15.000,00 динара и то од дана подношења тужбе (12.04.2018. године) па убудуће, све док за то буду постојали законски услови, заостале рате у једном износу са законском затезном каматом од дана подношења тужбе до исплате, а убудуће до 10. у месецу за текући месец на рачун мајке. Трећим ставом изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље – противтужене у делу преко досуђеног износа издржавања од 15.000,00 динара, до траженог износа од 20.000,00 динара, као неоснован. Четвртим ставом изреке, утврђени су лични односи туженог – противтужиоца са мал. ВВ, који ће се одвијати по моделу ближе описаном у овом ставу изреке. Петим ставом изреке, одбијен је као неоснован противтужбени захтев туженог – противтужиоца да се заједничко дете мал. син ВВ, рођен ... године повери на чување, васпитавања и издржавање оцу који ће самостално вршити родитељско право са пребивалиштем детета, на адреси у ... у ул. ... бр. ..., да се обавеже тужиља – противтужена да месечно

доприноси за његово издржавање 15.000,00 динара, почев од дана подношења тужбе па убудуће, месечно унапред до 05. у месецу за текући месец, на текући рачун туженог – противтужиоца ББ, с тим што је заостале рате дужна да плати са законском затезном каматом од дана подношења тужбе до исплате. Да се начин одржавања личног контакта између мал. ВВ и тужиље – противтужене АА одржава на начин ближе описан у овом ставу изреке и тужиља обавезе да туженом накнади трошкове парничног поступка са припадајућом законском затезном каматом. Шестим ставом изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 429/21 од 04.04.2022. године, првим ставом изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом, другом, четвртм и петом изреке, па је другим ставом изреке усвојен противтужбени захтев туженог – противтужиоца да се заједничко дете парничних странака мал. син ВВ, рођен ... године повери на чување, васпитање и издржавање оцу ББ, који ће самостално вршити родитељско право са пребивалиштем детета у ..., ул. ... бр. ... и наређено тужиљи – противтуженој да мал. сина ВВ одмах преда туженом – противтужиоцу који ће убудуће самостално вршити родитељско право. Трећим ставом изреке, обавезана је тужиља – противтужена да на име свог доприноса за издржавање мал. ВВ месечно плаћа износ од 15.000,00 динара од правноснажности одлуке па убудуће до 10. у месецу за текући месец на рачун оца ББ, све док постоје законски услови. Четвртим ставом изреке, утврђено је да ће се лични односи тужиље – противтужене са мал. ВВ одвијати по моделу ближе описаном у овом ставу изреке. Петим ставом изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље – противтужене којим је тражила да се заједничко дете мал. ВВ повери мајци АА, која ће самостално вршити родитељско право, да се као пребивалиште детета одреди адреса мајке, обавезе тужени – противтужилац да на име свог доприноса за издржавање мал. ВВ плаћа износ од 15.000,00 динара месечно, од дана подношења тужбе, па убудуће, као и да се лични односи туженог – противтужиоца са мал. ВВ одвијају на начин ближе описан у овом ставу изреке. Шестим ставом изреке, потврђено је решење о трошковима парничног поступка из става шестог изреке првостепене пресуде и жалба туженог - противтужиоца у том делу одбијена као неоснована. Седмим ставом изреке, обавезана је тужиља – противтужена да туженом – противтужиоцу на име трошкова другостепеног поступка исплати износ од 116.570,00 динара, са законском затезном каматом од наступања улова за извршење до исплате.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужиља је благовремено изјавила ревизију побијајући је због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. Закона о парничном поступку, у вези члана 403. став 2. тачка 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/2013 - УС, 74/13 - УС, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Указивање ревидента на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. и 12. ЗПП, није било предмет оцене овог суда,

будући да се ради о повредама које се не могу сматрати ревизијским разлогом у смислу одредбе члана 407. ЗПП.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном и другостепеном поступку, парничне странке су закључиле брак 15.06.2014. године, који је фактички престао у октобру месецу 2017. године, а разведен пресудом Основног суда у Панчеву П2 234/18 од 20.12.2018. године. Малолетни ВВ рођен је ... године, као заједничко брачно дете странака. Тужилца је рођена ... године, по занимању је ..., а запослена је као ... и ... . Живи са садашњим партнером са којим има девојчицу, у његовој породичној кући у којој мал. ВВ има своју собу. Тужени је рођен ... године, запослен је и живи у кући својих родитеља условно опремљеној, површине око 240 м². Туженом је наређењем ПУ Панчево од 10.05.2018. године изречена хитна мера забране као могућем учиниоцу да контактира жртву насиља, прилаза у трајању од 48 часова, а решењем Основног суда у Панчеву Нп 22/18 од 11.05.2018. године, одбијен је предлог ОЈТ Панчево да се продужи привремена мера забране контактирања и приласка жртви за још 30 дана. Мал. ВВ је, након развода брака, боравио код своје мајке, а отац је редовно виђао у складу са донетом привременом мером о контакту и виђању, при чему су ти контакти били чешћи уз договор родитеља. У овом поступку дато је више налаза и мишљења надлежних органа старатељства, па је према налазу и мишљењу од 12.06.2018. године констатовано да је потребно донети привремену меру и дете поверити мајци, а у налазу од 01.08.2018. године да је пре давања мишења о поверавању мал. детета потребно обавити психијатријску процену родитељског пара. Према налазу и мишљењу од 09.08.2019. године, датом након одлуке другостепеног суда којом је укинута првостепена пресуда којом је дете додељено оцу на старање и бригу, констатовано је да је потребно допунско вештачење због протека времена.

У коначном налазу од 07.02.2020. године, надлежни орган старатељства се изјаснио да мајка нема угрожавајуће понашање, да има довољно развијене родитељске капацитете да се на правилан начин брине о мал.детету, због чега није супротно интересима детета да се мал. ВВ повери мајци на самостално вршење родитељског права, а да се контакти са оцем одвијају према предложеном моделу. Према налазу од 03.09.2022. године, оба родитеља располажу ресурсима да задовоље базичне потребе мал. детета и предложено је изрицање нове привремене мере којом ће се мал. ВВ поверити оцу на вршење родитељског права са уређивањем контакта са мајком, док је у налазу од 22.09.2020. године, исти центар остао при мишљењу од 03.09.2022. године уз неопходно спровођење мера корективног надзора над вршењем родитељског права. У налазу од 06.04.2021. године, дата је анализа свеукупне ситуације, да су оба родитеља у стању да препознају и задовоље потребе мал. ВВ, успостављен баланс функционисања мал.детета код мајке би се нарушио преласком код оца, што би представљало ризик за мал. дете, посебно јер се припрема за полазак у школу и да је у најбољем интересу детета да мал. ВВ буде поверен на сталну бригу и старање мајци, а да контакте са оцем одржава по наведеном моделу. Мајка је више напредовала у поступку, успела је да одвоји партнерске односе од родитељске улоге, а чињеница да дете три године живи са мајком у њеном домаћинству представља опредељујући фактор да остане код мајке и буде јој поверено, док хистерионични поремећај личности констатован код мајке није контраиндикован са њеном родитељском улогом. Према налазу и мишљењу судских вештака психолога и неуропсихијатра од 03.10.2018. године, а по предлогу надлежног ЦЗСР, оба родитеља располажу капацитетима за остваривање родитељских улога, али да отац располаже адекватнијим капацитетима за родитељско старање, његов профил и структура личности, социјална подршка и

емоционално искуство које је дете стекло током њиховог досадашњег односа омогућавају му да на адекватнији начин препозна и задовољи развојне потребе детета и обезбеди адекватан емоционални, интелектуални и социјални развој малолетног детета. Мајка је такве патолошке организације личности да своје потребе ставља у први план и има компулзивну потребу прво да њих задовољи, а мал. ВВ кућу оца и породицу порекла доживљава као своју кућу, тако да би промена досадашње средине и окружења у коме сада живи са мајком за мал. ВВ представљала промену у његовом интересу, јер ће живети у средини у којој има осећај припадности и прихваћености. Комисија судских вештака је мишљења да мал. дете треба поверити оцу на бригу, старање и васпитање. Према допунском налазу и мишљењу комисије судских вештака, структура личности мајке, констатована у налазима од 2018. и 2019. године није могла да се промени. Мал. ВВ је у разговору, изјавио да је везан за оца, а нарочито у ситуацијама када му је потребна подршка, окреће се оцу, а да мал. ВВ још од априла месеца 2018. године живи у новој породичној средини са мајком, њеним ванбрачним супругом и сестром по мајци, а у истој кући живе и његови родитељи, у којој се мал. ВВ не осећа баш најбоље јер је навикао на средину у којој је живео, испољио је висок степен припадности домаћинству оца и потребно му је прилагођавање новој средини. У међувремену је дошло до побољшања односа између мајке и детета и дете сада нема никакав отпор према мајци, што је велико побољшање у односу на почетак опсервације 2018. године. Мал.дете се адаптирало и прихватило породичну ситуацију у којој тренутно живи код мајке, али је комисија судских вештака мишљења да је за дете најбоље да буде поверено оцу, имајући у виду временски период које проводи код оца, као и њихов модел функционисања и развој блискости између оца и детета, који није негативно утицао на развој односа мајке и детета, а позитивно је утицао на даљи емоционални, социјални и интелектуални развој детета уз пуну подршку оца као мушке фигуре. Мал. ВВ одређене ствари ради из лојалности према мајци и у проблему подељене лојалности не жели да повреди мајчина очекивања. Имајући у виду све карактеристике и структуру личности мајке и оца, а имајући у виду да је мајка емотивно нестабилна, а дете више везано за оца, мишљење је да се мал.дете за ове две године само навикло на живот у породици мајке, јер да је извршена комплетна адаптација детета, дете би као искључив модел свог понашања и емотивног односа према средини прихватило начин модалитета испољавања понашања те породице. Мал. ВВ породицу оца доживљава као своју, има коректан емоционални и социјални однос са родитељима без дистанце и одбијања, а у разговору је изјавио да би више волео да буде са татом, који има капацитет за препознавање потреба детета, пружање сигурности, као и стимулацију развојних потреба детета. Мишљење комисије судских вештака је да би било боље да мал.дете буде са оцем, у смислу стимулације каснијег развоја, као и прихватање модела очевог понашања путем идентификације и имитације, али је превасходно битан однос детета са родитељима који треба да представља константну подршку детета у будућем формирању и отац је тај који има могућност те подршке његовим развојним потребама. Измештање детета из породице мајке у породицу оца не би ни на који начин негативно утицало на његов развој, а имајући у виду структуру и квалитет односа у тој породици, што је примарније од времена проведеног у породици мајке. Према налазу и мишљењу судског вештака од 14.01.2020. године, ангажованог од стране тужиље, мајка детета је позитивно мотивисана да учествује у васпитавању и подизању детета, поседује одговарајуће способности и сазнања о развојним токовима детета, адекватно се сналази у улози родитеља и њени родитељски капацитети су очувани, а према налазу и мишљењу судских вештака неуропсихијатра и психолога од 10.03.2022. године, мајка поседује одговарајуће конгнитивно-емоционалне капацитете за адекватно функционисање у

улози родитеља који ће самостално вршити родитељско право. Центар за социјални рад је извршио теренску посету ради опсервације актуелне породичне ситуације у породици тужиље, као и на околности да је њен партнер имао мождани удар и утицај истих на организацију живота њене породице и на мал. ВВ, па је констатовано да се породица у датим околностима добро организовала и да развој малолетног детета ни на који начин није био угрожен.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је прихватио налаз Центра за социјални рад од 06.04.2021. године, дат након опсервације целе породице и одлучио да мал. ВВ буде поверен мајци, да не би пролазио кроз период промене већ устаљених животних навика и нарушавање успостављеног баланса у тренутној ситуацији поласка у школу. Првостепени суд није прихватио налаз и мишљење комисије судских вештака, са образложењем да се исти не може уподобити са налазом и мишљењем Центра за социјални рад из члана 270. Породичног закона, које је базирано на опсервацији не само родитеља, већ и детета и целокупног функционисања породице.

Апелациони суд је након одржане главне расправе, а полазећи од налаза и мишљења судског вештака примаријуса др Љиљане Михајловски и клиничког психолога Николе Атанацковића у току првостепеног поступка, као и допунског налаза и мишљења датих у току другостепеног поступка, као јасних и категоричних, датих у свему у складу са правилима струке, оценио да је у најбољем интересу мал. ВВ, с обзиром на његов узраст, емоционалну и развојну потребу, да буде поверен оцу на самостално вршење родитељског права, при чему је тужиљи наређено да мал. сина одмах преда туженом који ће самостално вршити родитељско право, применом одредбе члана 6. став 1., 61. став 1., 77. став 3., 266. став 1. и 272. Породичног закона у вези одредби члана 2., 3. и 9. Конвенције о правима детета. Другостепени суд није прихватио коначни налаз и мишљење надлежног органа старатељства од 06.04.2021. године, као и налаз судског вештака од 14.01.2020. године, имајући у виду да је опсервирао само тужиљу и мал. дете, као и налаз од 10.03.2022. године из истих разлога и имајући у виду да је судски вештак преклудирао за достављање новог налаза везаног за карактеристике личности мајке, а који је супротан мишљењу комисије вештака.

Код тако утврђеног чињеничног стања, правилан је закључак другостепеног суда да се малолетно дете повери на самостално вршење родитељског права оцу, као и одлука о начину одржавања личних односа мајке са малолетним дететом на начин како је то ближе наведено у ставу четвртом изреке другостепене пресуде. Такође, правилно је другостепени суд одлучио о висини доприноса за издржавање малолетног детета од стране тужиље, као родитеља коме дете није поверено.

Чланом 3. став 1. Конвенције о праву детета прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли их спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Ставом 2. истог члана прописано је да се државе чланице обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере. Ова

обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона, којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Одредбе члана 77. Породичног закона, прописују услове за самостално вршење родитељског права. Одредбом члана 77. став 3. наведеног закона, прописано је да један родитељ врши сам родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права.

Одредбом члана 266. став 1. Породичног закона, прописано је да је у спору за заштиту права детета и у спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд увек дужан да се руководи најбољим интересом детета.

Одредбом члана 270. Породичног закона, прописано је, да је, пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права, суд дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима. Одредбом члана 272. став 2. истог закона прописано је да, ако родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу, о висини доприноса за издржавање од стране другог родитеља и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем, доноси суд.

По оцени Врховног касационог суда, у смислу одредбе члана 266. став 1. Породичног закона, у најбољем интересу мал. детета је да буде поверено на самостално вршење родитељског права оцу, имајући у виду утврђено чињенично стање и мишљење комисије судских вештака за област психологије и неуропсихијатрије у погледу родитељских капацитета и потенцијала за вршење родитељског права и дужности, као и члана 65. Породичног закона, омогућавањем детету да изрази своје мишљење и који се изјаснио да би више волео да буде са татом, правилно ценећи елементе за процену најбољег интереса детета. Побуњена пресуда донета је у складу са напред наведеним одредбама Породичног закона, као и члана 3. став 1. Конвенције о правима детета. Елементи за процену најбољег интереса детета, између осталог, су узраст и пол детета, зрелост детета, потреба детета (васпитање, у вези са становањем, исхраном, одевањем, здравственом бригом и друго) и способност родитеља да задовољи утврђене потребе детета. Најбољи интерес детета као правни стандард се цени према околностима сваког конкретног случаја.

У конкретном случају, мишљење комисије вештака је да би малолетно дете требало поверити на самостално вршење родитељског права туженом као оцу, имајући у виду структуру и профил његове личности, социјалну подршку и емоционална искуства која је мал. ВВ стекао током досадашњег искуства са оцем, и што туженом као оцу омогућава да на адекватнији начин препозна и задовољи развојне потребе мал.детета. Измештање мал. ВВ из породице мајке не би имало негативне последице по њега, јер у кући оца има осећај припадности и прихваћености, и у његовом интересу је боравак код оца и висок ниво емотивне везаности детета за оца, као и његово опредељење да живи са оцем у његовој кући. У ситуацији континуиране опсервације целе породице и њеног функционисања од почетка поступка, од стране комисије вештака, која се увек изјашњавала да је отац адекватнији родитељ за препознавање и задовољење развојних потреба мал. ВВ, а имајући у виду структуру и профил личности

мајке која своје потребе ставља испред потреба мал. детета, супротно ревизијским наводима правилно је другостепени суд, прихватајући ово мишљење, одлучио да мал.дете буде поверено оцу на самостално вршење родитељског права. Такав начин вршења родитељског права, имајући у виду све околности конкретног случаја у најбољем је интересу мал.детета, а да мал.дете однос са другим родитељем остварује кроз одржавање личних односа према предложеном моделу.

Наиме, подобност туженог за самостално вршење родитељског права утврђена је на основу налаза и мишљења (и допунског налаза и мишљења) комисије вештака у којима су детаљно изнете породичне прилике странака и све околности које су од значаја за оцену најбољег интереса детета. Мишљењу малолетног ВВ поклоњена је дужна пажња с обзиром на његов узраст, израженом на адекватан начин и имајући у виду да је налаз и мишљење комисије вештака заснован на опсервацији контакта детета са родитељима и другим примењеним методама у поступку вештачења. Када је у питању најбољи интерес детета, суд не опредељује само мишљење детета, већ су од релевантног значаја остали критеријуми за процену најбољег интереса малолетног детета што је другостепени суд на правилан начин ценио и за своју одлуку дао довољне и јасне разлоге.

Супротно ревизијским наводима, правилна је оцена другостепеног суда у погледу закључка о релевантности налаза и мишљења надлежног органа старатељства који тај суд није прихватио у овом поступку као стручан и поуздан, и на којем је базирана другостепена одлука.

Другостепени суд је имао у виду одсуство континуитета у праћењу породице од стране надлежног центра за социјални рад, као и различите налазе и мишљења у погледу подобности родитеља за вршење родитељског права, промене водитеља случаја у току поступка, као и да је коначно мишљење дато од стране водитеља случаја који је у поступак укључен у његовој задњој фази, као и налазе судских вештака достављене од стране тужиле којим није опсервирана цела породица, већ само мајка и мал. дете. Правилно је другостепени суд одбио и предлог за ново вештачење, сходно одредбама члана 271. и 273. ЗПП.

Остали наводи ревизије, којима се оспорава одлука о вршењу родитељског права оспоравањем прихваћеног налаза и мишљења комисије вештака, представљају понављање навода који су истицани у жалби против првостепене пресуде, које је другостепени суд правилно оценио као неосноване и за ту оцену дао јасне и довољне разлоге, које овај суд у свему прихвата.

Правилна је и одлука другостепеног суда о начину одржавања личних односа малолетног ВВ са тужиљом, као родитељем коме дете није поверено све у складу са чланом 61. Породичног закона, а имајућу у виду најбољи интерес малолетног детета (члан 3. Конвенције о правима детета и члан 6. Породичног закона). У овом случају другостепени суд је пошао од налаза и стручног мишљења комисије вештака, правилно налазећи да је начин одржавања личних односа који је предложила комисија вештака, у најбољем интересу малолетног детета.

Имајући у виду узраст малолетног ВВ, утврђене потребе и зараду тужиле, применом критеријума одређивања издржавања прописаних чланом 160. и 161. Породичног закона, према оцени Врховног касационог суда, правилно је другостепени

суд одлучио да тужиља има могућности да издржавању малолетног детета доприноси са 15.000,00 динара месечно.

Из напред наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом изреке, а на основу члана 414. ЗПП.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка јер је иста донета правилном применом одредбе члана 207. Породичног закона.

Захтев тужиље за накнаду трошкова ревизијског поступка није основан, будући да одговор тужиље на ревизију није био нужан и неопходан, те јој не припада право на накнаду трошкова тог поступка, у смислу одредбе члана 165. ЗПП, а у вези члана 154. став 1. ЗПП.

**Председник већа – судија
Марина Милановић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић